

Editorial

Quan et fan un encàrrec com aquest, el de coordinar un número especial de TREBALLS DE LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA sobre dones i biologia, no pots negar-*l*hi. Totes som conscients que es parla cada vegada més sobre la contribució de les dones als avenços científics. De fet, s'escriuen articles i llibres sobre la bretxa de gènere a l'àmbit científic, es creen premis a la recerca que té major impacte en la igualtat i la no discriminació, es fan múltiples taules rodones sobre dones en la ciència i la tecnologia, existeix el Dia Internacional de la Dona i la Nena a la Ciència, que ens mobilitza... Totes aquestes accions són molt importants, perquè parlar-ne és sempre el primer pas per a la visibilització de qualsevol circumstància o problemàtica. Tanmateix, com a editores, vam decidir que volíem anar més enllà dels noms coneguts i reconeguts —com ara Rosalind Franklin, Lynn Margulis o Rita Levi-Montalcini—, i vam plantejar donar veu i llibertat temàtica a les biòlogues perquè parlin de la seva visió particular sobre les dones i la ciència.

Aquest recull d'articles n'és el resultat, i us recomanem que fulleu la revista i us hi entretingueu, com quan obriu una caps de bombons i trieu quin és el que us ve més de gust, perquè, finalment, tots tenen el seu moment. I és clar que parlem de científiques que han deixat un llegat immens dins del seu àmbit, de professores úniques que han marcat generacions d'estudiants, de models femenins en qui les noves generacions de biòlogues es poden emmirallar, però també de quins són els problemes actuals de les dones en la gestió i l'empresa dins de l'àmbit de la biologia. Curiosament, la cerca de contribuents a aquest número especial també ens ha provocat una reflexió inesperada. Les científiques joves a les quals ens hem adreçat, totes han acceptat de seguida la invitació, però també han preferit parlar d'altres dones científiques. Les científiques i biòlogues més senyors s'han atrevit amb temes més difícils, de descripció de la realitat, i de reflexió de política científica. També hem de dir que hem tingut companyes que encara estan en actiu en posicions molt rellevants dins de la seva professió —justament les que podien aportar una visió potser més crítica o més punyent— que directament han declinat participar, bé perquè no tenen temps suficient dins les seves agendes tan atapeïdes, bé perquè pensen que ja no és el moment de tenir la paraula i cal deixar que les noves generacions aportin sang i idees fresques, bé perquè han après a dir que «no», una de les paraules menys utilitzades per les dones dins de la biologia.

La síndrome de la impostora també ha aparegut en diversos misatges que hem rebut: «crec que no és el meu moment», «ja no necessito ser la protagonista», «no crec que sigui la persona més adequada», «no sé si les meves idees són prou importants», «realment, creieu que la meva aportació serà interessant?»... No podem dir que la col·lecció de frases del tipus «no puc» o «no sé si puc fer-ho prou bé» ens hagi sorprès, perquè som ben conscients que és un tipus d'autopercepció molt estès entre les dones científiques i, per tant, entre les nostres companyes biòlogues. Tot i que és una qüestió coneguda, no ens ha deixat immunes i creiem que cal reflexionar sobre aspectes com ara la percepció del temps i la nostra dedicació a la professió, sobre la situació actual de les dones a la biologia i sobre la que ens agradaria projectar en el futur. Honestament, almenys a la biologia, no hi ha una manca de vocacions científiques entre les dones: som majoria com a estudiants universitàries, però hi ha un degoteig sagnant en la carrera professional envers les posicions més remunerades i de més responsabilitat, en paral·lel a la sensació que potser no fem prou o no ho fem prou bé o no podrem arribar. A més, el fet que molts cops cal decidir

entre família, vocació i professió... expulsa moltes dones del món científic.

Per finalitzar, creiem que aquest número especial només és un tastet. A les biòlogues encara ens queda molt per dir, idees per debatre i reflexionar, somnis per realitzar sense síndromes autoimposades ni sostres de vidre: hi ha moltes vides professionals per bastir. Tant de bo aquest sigui un primer número sobre dones i biologia que tingui continuïtat d'aquí a un temps, amb més protagonistes i noves veus que ens ajudin a mirar enrere per veure fins on hem arribat, a enriquir la reflexió de la nova realitat canviant i, així, ens permetin albirar horitzons més clars.

Disculpeu-nos per no haver arribat a col·laboradores d'una geografia més extensa i d'àmbits de la biologia menys relacionats amb el món acadèmic, per donar una visió més polièdrica.

I, sobretot, moltes gràcies a les que heu acceptat el repte de compartir amb nosaltres els vostres pensaments i reflexions sobre el passat, les dades (moltes!) i les inquietuds sobre el present amb l'objectiu de millorar conjuntament les expectatives de futur per a les científiques, en particular, les biòlogues.

Llegiu, penseu, actuem!

MARTA GIRALT OMS

GEMMA MARFANY NADAL

Marta Giralt Oms és catedràtica de bioquímica i biologia molecular de la Universitat de Barcelona (UB). Codirigeix un grup de recerca a la UB, és membre de l'Institut de Biomedicina de la Universitat de Barcelona - Institut de Recerca Sant Joan de Déu (IBUB-IRSJD) i del Centro de Investigación Biomédica en Red Fisiopatología de la Obesidad y Nutrición (CIBEROBN). Investiga les bases moleculars i fisiopatològiques de malalties metabòliques. És membre de la Societat Catalana de Biologia (SCB) des de fa més de trenta anys. Actualment, és directora del Departament de Bioquímica i Biomedicina Molecular de la Facultat de Biologia de la UB.

Gemma Marfany Nadal és catedràtica de genètica de la Universitat de Barcelona (UB). Dirigeix un grup de recerca a la UB, és membre de l'Institut de Biomedicina de la Universitat de Barcelona - Institut de Recerca Sant Joan de Déu (IBUB-IRSJD) i del Centro de Investigación Biomédica en Red de Enfermedades Raras (CIBERER). Investiga les bases genètiques i el desenvolupament de teràpies per a la ceguesa hereditària. És cofundadora de DBGen Ocular Genomics, una empresa dedicada al diagnòstic genètic de malalties genètiques oculars. És membre de la Societat Catalana de Biologia (SCB) des de fa més de trenta anys. Actualment, també és delegada del rector per a la divulgació científica.